

FIȘA DISCIPLINEI
anul universitar 2024-2025

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	de Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	de Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie (Ortodoxă)
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii	Pastorală

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Teologie Liturgică I			2.2. Cod disciplină	OLR3335		
2.3. Titularul activității de curs	Arhim. Lect. Univ. dr. Pinteș Ștefan (Simeon)						
2.4. Titularul activității de seminar	Arhim. Lect. Univ. dr. Pinteș Ștefan (Simeon)						
2.5. Anul de studiu	III	2.6. Semestrul	5	2.7. Tipul de evaluare (E/C/VP)	C	2.8. Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat

3.1. Număr ore pe săptămână	2	din care: 3.2. curs	1	3.3. seminar/laborator	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	28	din care: 3.5. curs	14	3.6. seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp de studiu individual					ore
• Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					8
• Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					20
• Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					15
• Tutoriat					2
• Examinări					2
• Alte activități (exersări practice)					0
Total ore activități individuale					47

3.7 Total ore studiu individual	47
3.8 Total ore din planul de învățământ	28
3.9 Total ore pe semestru	75
3.10 Numărul de credite	3

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Studiul Vechiului Testament, Studiul Noului Testament, Istoria Bisericii Universale, Literatura patristică;
--------------------	---

4.2. de competențe	Cunoașterea spiritualității Răsăritului ortodox
--------------------	---

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Materiale didactice specifice (cărți de cult, obiecte liturgice și alte surse indicate). Telefoane mobile închise. Ținută decentă.
5.2. de desfășurare a seminarului/laboratorului	Sală dotată cu tablă, videoproiector, laptop. Laborator dotat cu obiectele necesare exersării cultului. Termenul de predare și susținere a lucrărilor de seminar este stabilit de către titular în acord cu studenții. Nu vor fi acceptate lucrările care nu întrunesc exigențele academice minimale de elaborare (studierea temei în baza bibliografiei indicate și redactarea eseului în conformitate cu metodologia acceptată în Universitatea „Babeș-Bolyai”).

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> – asimilarea și utilizarea adecvată a noțiunilor specifice <i>Teologiei liturgice</i>; – dezvoltarea gândirii teologice și cristalizarea/aprofundarea conștiinței liturgice; – cunoașterea istoriei și fenomenologiei cultului creștin; – capacitatea de interpretare a conceptelor și categoriilor patrimoniului liturgic și sacramental al Ortodoxiei ecumenice; – capacitatea de interpretare a semnificațiilor simbolice și mistice ale actelor de cult; – înțelegerea caracterului eclesial (comunitar) al cultului ortodox; – redescoperirea valorii teologice și a frumuseții excepționale a tradiției liturgice ortodoxe; – înțelegerea raportului dintre unitățile de cult ale Bisericii Ortodoxe și cultul Vechiului Testament; – cunoașterea cultului Bisericilor Vechi-Orientale, al Bisericii Romano-Catolice și al creștinilor de confesiune protestantă. – Cunoașterea și înțelegerea conceptului de persoană liturgică;
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> – să facă dovada preocupării de a transpune <i>lex credendi</i> și <i>lex orandi</i> în planul vieții personale și comunitare; – să responsabilizeze nevoia implicării în activități de cercetare (elaborarea unor sinteze bibliografice, referate și articole de specialitate) – să facă dovada capacității de a sistematiza și actualiza – din perspectiva ethosului creștin – tematica generală a Teologiei liturgice în contextul general al disciplinelor teologice studiate.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	- Însușirea cunoștințelor privitoare la instituirea și evoluția istorică a cultului creștin și a instituțiilor fundamentale ale cultului ortodox;
7.2 Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none"> - să-i ajute pe studenți în strădania de a-și asuma vocația/idealul de ființe liturgice; - să dezvolte deprinderi în strădania/responsabilitatea de implicare activă în viața liturgică și sacramentală a Bisericii;

	<ul style="list-style-type: none"> - să conștientizeze importanța decisivă a cultului eclezial pentru viața spirituală, morală și culturală a societății contemporane; - să identifice modalitățile potrivite de aplicare a principiilor cultului Noului Legământ la viața cotidiană a comunităților ecleziale; - să poată da răspunsul potrivit – din perspectiva ethosului evanghelic concepțiilor sociale și culturale incompatibile cu <i>lex orandi</i> și <i>lex credendi</i> ce țin de identitatea interioară a Ortodoxiei ecumenice. - să definească și să explice evoluția generală a cultului creștin; - să cunoască trăsăturile specifice ale cultului liturgic al Bisericii Ortodoxe Române; - să cunoască și poate explica diferențele între treptele liturgice sacramentale;
--	--

8. Conținuturi

8.1. Curs	Metode de predare	Observații
1. Introducere în studiul Liturgicii: Prezentarea disciplinei (obiectul, împărțirea materiei, metoda de studiu); Istoriografia și bibliografia Liturgicii; Cerințe și modalități de examinare;	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 oră
2. Teoria cultului: a) Definiția și esența cultului; b) Cult intern și cult extern; c) Cult public și cult particular; d) Religie și cult.	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 oră
3. Dumnezeu și omul în cultul Noului Legământ: Factorii cultului și raportul dintre ei; obiectivele secundare ale cultului creștin;	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 ore
4. Scopurile sau funcțiile cultului ortodox: a) De adorare; b) Harismatic sau sfințitor; c) Didactic sau catehetic;	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 oră
5. Instituirea și evoluția cultului creștin: Originea și instituirea; Cultul creștin în epoca apostolică; Cultul creștin în perioada persecuțiilor; Cultul creștin în perioada Sinoadelor ecumenice și a iconoclasmului; Cultul creștin după iconoclastism; Cultul Bisericilor vechi-orientale; Cultul Bisericii romano-catolice; Cultul confesiunilor protestante și neoprotestante;	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	3 ore
6. Caracteristicile cultului ortodox: Vechimea; Caracterul sacrificial și ierarhic; Uniformitatea și stabilitatea; Bogăția, varietatea și frumusețea formelor cultului; Caracterul ecleziologic și comunitar; Simbolismul sau caracterul epifanic și eshatologic; Caracterul cosmic; Cult și cultură;	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 oră

7. Clerul creștin și funcțiile sale liturgice în Biserica primară: Originea clerului creștin. Preoția lui Hristos și a Sfinților Apostoli; Cele trei trepte ale preoției sacramentale în Biserica primară; Problema harismaticilor;	Prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore
8. Rolul și funcțiile liturgice ale preoției sacramentale în Biserica primară și în cultul ortodox: Slujirea sacramentală a episcopului; Preotul ca persoană liturgică; Funcția liturgică a diaconului;	Prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	2 ore
9. Prezența și rolul laicilor în cult.	Prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	1 oră
8.2 Seminarii		
1. Metodologia elaborării unei lucrări științifice în domeniul liturgicii speciale; bibliografia specifică disciplinei;	Prelegere, discuție colectivă, fișe de lucru	1 oră
2. Literatura liturgică: Pasaje liturgice din Sfânta Scriptură; Literatura liturgică în primele veacuri creștine; literatura liturgică în perioada patristică; literatura mistagogică bizantină; literatura liturgică ortodoxă în veacul al XX-lea;	Prelegere, discuție colectivă, fișe de lucru.	7 ore
3. Noțiuni de imnografie și imnologie: Limbajul liturgic și comunicarea în liturghie; Imnografia biblică: Psalmii în cultul Bisericii; Cele opt linii melorice (glasuri) ale bisericii Ortodoxe; Cărțile liturgice, rolul și folosirea lor în cultul Bisericii Ortodoxe Române; Poezia imnografică creștină: genurile poetice mai importante (canonul, troparul, condacul, acatistul, paraclisul etc);	Prelegere, discuție colectivă, fișe de lucru.	2 ore
4. Persoanele liturgice: Personalul clerical în Biserica Ortodoxă; Hirotonia femeii și problemele interconfesionale; Clerul inferior;	Lucrare de seminar, prelegere, discuție colectivă, fișe de lucru	2 ore
5. Formarea liturgică: Problema formării liturgice a clerului și a laicilor azi; necesitatea formării continue; Metode de formarmare liturgică; Mișcarea liturgică.	Lucrare de seminar, prelegere, discuție colectivă, fișe de lucru	2 ore

Bibliografie:

- Cărți de cult: *Liturghierul, Ceaslovul, Catavasierul sau Octoiul Mic, Triodul, Pentecostarul, Octoiul Mare, Mineiul* (edițiile oficiale recente);
- BRANIȘTE, Ene, *Liturgica generală*, Editura I.B.M, București, 1985;
- BRANIȘTE, Ene, *Liturgica teoretică*, manual pentru Seminariile teologice, Ed. IBM, București;
- EVDOKIMOV, Paul, *Rugăciunea în Biserica de Răsărit*; trad. rom. C. Bolocan, Edit. Polirom, Iași, 1996;
- GHIUȘ, Arhim. Benedict, *Taina Răscumpărării în iconografia ortodoxă*, Edit. IBMBOR, București, 1998;
- ICĂ, Ioan jr., *Canonul Ortodoxiei I. Canonul apostolic al primelor secole*, Edit. Deisis/Savropoleos, Sibiu, 2008;
- NECULA, Nicolae, *Tradiție și înnoire liturgică*, vol. I, II, III, Galați 1996, 2001, București 2005;
- SCHMEMANN, Alexandru, *Introducere în teologia liturgică*, Sophia, București 2002;
- SCRIMA, Andre, *Biserica Liturgică*, Humanitas, București 2005;
- SPIDLIC, Tomas, *Spiritualitatea răsăritului creștin, vol II: Rugăciunea*, ed. Deisis, Sibiu 1998;
- STĂNILOAIIE, Dumitru, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia Ortodoxă*, ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986;
- TAFT, Robert, *Ritul bizantin*, Edit. Reîntregirea 2008;
- VINTILESCU, Pr. Petre, *Despre poezia iconografică din cărșile de ritual și cântarea bisericească*, ed. a II-a, Edit. Renașterea, 2005;
- VASILIOS, Arhimandritul [= Vasilios GONDIKAKIS], *Intrarea în Împărăție. Elemente de trăire liturgică a tainei unității în Biserica Ortodoxă*; trad. rom. I. Ică, Edit. Deisis, Sibiu, 1996.

10. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținuturile unităților de învățare au fost elaborate în urma consultării specialiștilor pe disciplină din facultățile de profil, pe baza Programei analitice aprobate la nivelul Patriarhiei Române. De asemenea, au fost luate în considerare așteptările principalilor angajatori ai absolvenților acestei specializări: structurile eclesiale, cele de asistență socială și cele din domeniul educațional.

11. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Evaluare finală	Evaluare orală pe baza unui subiect extras de student	70 %
10.5 Seminar/laborator	Verificare pe parcurs	Elaborarea unei lucrări caracteristice cercetării și redactării științifice	20 %
		Implicare în discuțiile colective de la seminar	10 %

10.6 Cunoașterea generală a noțiunilor de bază din conținutul tematic al disciplinei, a particularităților și menirii acesteia pentru viața creștină.

Data completării:
16.05.2024

Semnătura titularului de curs:

Archim. S. Păcteș

Semnătura titularului de seminar:

Archim. S. Păcteș

Data avizării în Consiliul
Departamentului

Semnătura director de departament

Dr. Anghel